

2021/4.

HÍRLEVÉL

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ NEMZETISÉGEK JOGAINAK VÉDELME T ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES
NEGYEDÉVES SZAKMAI TÁJÉKOZTATÓJA

TARTALOM

Összegző és évindító gondolatok

Hazai tevékenység

- Statisztikai adatok
- Főbb hazai események
- Békés megyei szakmai látogatás

Nemzetközi tevékenység

- Főbb nemzetközi események

Esetjogi mozaik

AJÁNLÓ

2021-ben indult Hírlevelem negyedik, évzáró lapszáma vissza- és előretekintésre is alkalmat ad.

A 2021. év társadalmi és szakmai tendenciáit, a hozzám érkező egyéni, valamint átfogó panaszokat értékelve 2022 kezdetén a társadalmi stabilitás, az összefogás és az egymás iránti tisztelet és felelősségvállalás fontosságára hívom fel mindannyiunk figyelmét. Ehhez kapcsolódva a Velencei Bizottság 2011-ben közzétett jogállamiság-definíciójával egyetértésben valom: *„egy államon belül minden magánvagy közjogi személyt és hatóságot alá kell rendelni, egyszersmind haszonélvezőjévé kell tenni a nyilvánosan, jövőbeni hatállyal elfogadott és a bíróságok által nyilvános eljárásban alkalmazott jogszabályoknak”.*

Szalayné Sándor Erzsébet
egyetemi tanár

A NEMZETISÉGI OMBUDSMANHELYETTES ÖSSZEGZŐ ÉS ÉVINDÍTÓ GONDOLATAI

A 2021-es év – hasonlóan a 2020-as évhez – számos, különféle kihívással teli időszak volt. A **világméretű egészségügyi járvány tragikus veszteségeket okozott** és kemény próbatétel elé állított – nemzetiségtől függetlenül is – jóformán mindenkit: a családokat, a társadalom nehezebb sorsú csoportjait, az egészségügyi ellátórendszert, a nevelési-oktatási és szociális intézményeket, az állam egyéb ellátórendszereit, a civil és egyházi szervezeteket egyaránt. Az említett kihívások, **az elhúzódó válsághelyzet polarizálta a közbeszédet is**, könnyen és hamar terjedtek és terjednek téves, félreértelmezésre, sőt esetenként megtévesztésre alkalmas nézetek. Tapasztaljuk ezt a jelenséget szinten minden élethelyzetben, így különösen a koronavírus-szembeni védekezéssel kapcsolatban ismertté vált megnyilvánulások esetében, és ezt támasztja alá az említett időszakban a hozzám érkezett nemzetiségi beadványok nagy része is.

A társadalmi közérzetnek ebben a kifejezetten sérülékeny állapotában további meghatározó körülményként vannak jelen a 2022 tavaszán sorra kerülő országgyűlési választások előkészületei. **A nemzetiségi közösségek, az ország nyilvánossága, a társadalom egésze, egyes csoportjai és tagjai külön-külön is a politikai diskurzus frontvonalába kerültek.**

A társadalom működését biztosítani hivatott alapvető intézmények jövőbeli státusa körül a nyilvánosság előtt kibontakozó viták esetenként egyoldalú politikai kontextusban való közvetítése könnyen a közbizalom általános megrendüléséhez vezethet – a következményei nem egyértelműek és nehezen előre láthatóak. Nem vitatható, hogy kampányidőszakban az álláspontok ütköztetése megszokott módszer a választópolgárok meggyőzése érdekében. Az egyének szemszögéből nézve azonban **mindenkivel szemben alapvető elvárás a jogszerű és szakszerű nézetek ütköztetése**, amelyek tárgyilagos és hiteles álláspontokat közvetítenek, és elsősorban a tudatos állampolgári döntést készítik elő, a lehető legkevesebb teret hagyva a pusztán érzelmi alapon való választásnak.

2021-re visszatekintve, a 2022-es esztendő kezdetén **a társadalmi stabilitás, az összefogás és az egymás iránti tisztelet, valamint felelősségvállalás fontosságára hívom fel mindannyiunk figyelmét**, egyúttal az Európa Tanács alkotmányjogi tanácsadó testületével, a Velencei Bizottság által 2011-ben közzétett jogállamiság-definícióval egyetértésben vallom: „egy államon belül minden magán- vagy közjogi személyt és hatóságot alá kell rendelni, egyszersmind haszonélvezőjévé kell tenni a nyilvánosan, jövőbeni hatállyal elfogadott és a bíróságok által nyilvános eljárásban alkalmazott jogszabályoknak”.

STATISZTIKAI ADATOK

	4. negyedév	2021 összesen
beadványok és hivatalból indított eljárások	59	391
levélforgalom	818	2.213
jogszabály-véleményezések	6	34
szakmai találkozók	39	145

kiemelt szakmai dokumentumok 2021-ben:

- öt elvi állásfoglalás
- négy közös jelentés
- hét jogalkalmazási javaslatot tartalmazó zárólevél

4/2021. elvi állásfoglalás a nemzetiségi nyelven való közösségi névhasználatról

A nemzetiségi biztoshelyettes komplex vizsgálatot követően elvi állásfoglalást adott ki a nemzetiségi nyelven való közösségi névhasználatról.

Az állásfoglalás célja, hogy áttekinthesse és feltárja a nemzetiségi nyelven való közösségi névhasználat érvényesülésének komplex helyzetét, sajátos problémáit.

Az állásfoglalás érinti a hazai és nemzetközi példákat, így többek között a releváns hazai és európai uniós jogszabályokat, nemzetközi szerződéseket, ajánlásokat, illetve

a témában készült egyes tudományos értekezéseket is.

Az elvi állásfoglalás előkészítése során számos olyan gyakorlati kérdés, probléma merült fel, amely a nemzetiségi nyelven való közösségi névhasználat területén döntő mértékben befolyásolhatja a hatékony jogérvényesülést.

A dokumentum szakmai javaslatai elsősorban a nemzetiségi nyelven való közösségi névhasználat szabályainak részleges módosítására, a nemzetiségi nyelvű hivatalos földrajzi nevek megállapításának módjára, a nemzetiségi nyelvű helységneveket, országos és helyi jelentőségű közlekedési

neveket tartalmazó jelzőtáblák, nemzetiségi nyelvű közterület névtáblák kihelyezésének anyagi eszközökkel történő ösztönzésére, valamint a nemzetiségi nyelvű hivatalos földrajzi nevek tartalmazó nyilvántartások egységesítésére vonatkoztak.

Az elvi állásfoglalás összegzése [itt](#), a teljes szövege [itt olvasható](#).

Közös jelentés egy nemzetiségi nevelést-oktatást folytató általános iskolát érintő helyi népszavazás elrendelésével összefüggésben

Beadványában egy helyi lakos sérelmezte, hogy Kisoroszi Község Önkormányzatának Képviselő-testülete helyi népszavazást rendelt el az alábbi kérdésben: „Támogatja-e Ön, hogy a Kisoroszi általános iskola Római Katolikus Egyházi fenntartásba kerüljön?”.

A jelentés rögzíti, hogy a helyi népszavazás alkotmányos funkciójával nem egyeztethető össze, egyúttal a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét sérti, ha a helyi politikai közösség döntési helyzetbe hozásának valódi szándéka nélkül, olyan tárgykörben kezdeményeznek helyi népszavazást, amelyben a települési önkormányzat nem rendelkezik feladat- és hatáskörrel. Így ugyanis a helyi népszavazásra feltett kérdésben hozott döntés települési önkormányzat általi végrehajtása nem lehetséges.

A jelentés összegzése [itt](#), a teljes szövege [itt olvasható](#).

Közös jelentés egy temető működésével, valamint a települési önkormányzat és a települési roma nemzetiségi önkormányzat együttműködésével összefüggésben

Érsekvadkert Roma Nemzetiségi Önkormányzatának néhai elnöke és a Nógrád Megyei Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke közös beadvánnyal fordultak a biztoshelyetteshez az érsekvadkerti temető főbejáratának lezárására, illetve a gépjárművel történő behajtás tilalmára vonatkozó önkormányzati intézkedéssel kapcsolatban. Problémákat jeleztek továbbá az együttműködési megállapodás gyakorlati érvényesülésével összefüggésben is.

Az ombudsman és az ombudsman-helyettes az önkormányzat képviselő-testületének a temetőről és a temetkezési tevékenységről szóló rendelet áttekintése során megállapította, hogy az magasabb szintű jogszabállyal ellentétes szabályozást tartalmazott, mely a jogállamiság elvével összefüggő visszásságot okozott.

A jelentés összegzése [itt](#), a teljes szövege [itt olvasható](#).

FŐBB HAZAI ESEMÉNYEK

ALKALMAZOTT NÉVKUTATÁS: TÍZ ÉV TÁVLATÁBÓL

Az ombudsmanhelyettes kiemelt előadóként vett részt az „Alkalmazott Név kutatás: Tíz év távlatából” című interdiszciplináris konferencián, ahol a nemzetiségi nyelven való egyéni névhasználatról szóló [3/2021. számú elvi állásfoglalás](#)ának vizsgálati módszereit, megállapításait és az abban megfogalmazott szakmai javaslatait ismertette.

A 2012 óta évente megszervezett konferenciasorozat szervezői arra törekednek, hogy a nevek használatával kapcsolatban felmerülő elvi és gyakorlati kérdéseket különböző tudományok, illetve alkalmazási területek képviselői együttműködve dolgozzák fel. [Részletek itt.](#)

Επέτειος του «'Οχι» - a „Nem” évfordulója

A Nemzetiségi Ombudsmanhelyettes a magyarországi görög közösséggel együtt ünnepelte az OXI - a NEM napját, amely a görög nemzeti öntudat, a bátorság és kitartás kiemelkedő szimbóluma, megemlékezés az olasz háborús agresszió elleni rendíthetetlen kiállásról.

A rendezvény sokszínű programjai személyes megemlékezések, korabeli művészeti alkotások és történeti visszatekintések segítségével betekintést engedtek az 1940-es évek eseményeibe, a görög nép küzdelmeibe, a harcokat támogató nők emberfeletti munkájába és ezek napjainkig tartó hatásaiba. [Részletek itt.](#)

ELŐADÁS AZ ELTE RADNÓTI GYAKORLÓ GIMNÁZIUM EMBERI JOGI PROJEKTNAPJÁN

Az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium diákjai emberi jogi projektnapot szerveztek, amelynek keretében számos jogi és közéleti téma kiemelt hazai szakértőit kérték fel saját szakterületük ismertetésére.

Az ombudsmanhelyettes az eseményen bemutatta az alapjogok rendszerét, valamint a nemzetiségi jogterületet és az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos jogszabályi környezetet. A diákok jogesetek és egyedi ügyek segítségével a jogvédelem gyakorlati oldalát is megismerhették, majd izgalmas beszélgetést folytattak a felvetett témákról. [Részletek itt.](#)

BÉKÉS MEGYEI SZAKMAI LÁTOGATÁS

A Nemzetiségi Ombudsmanhelyettes és munkatársai 2021. november 9-10. között két napos munkalátogatáson vettek részt Békés megyében. Az ombudsmanhelyettes hivatalba lépése óta fontos feladatának tekinti a nemzetiségek vezetőivel és tagjaival való közvetlen kapcsolattartást, erre figyelemmel ezúttal is intenzív, kilenc találkozóából álló egyeztetéssorozatára került sor.

A helyszíni látogatás keretében az első nap Gyulán (Giula) a román közösség, majd a második napon Békéscsabán (Békešská Čaba) a szlovák közösség vezetőivel, képviselőivel és szakértő munkatársaikkal találkoztak.

A biztoshelyettes szakmai megbeszélést folytatott a Magyarországi Románok Országos Önkormányzatának és az Országos Szlovák Önkormányzat elnökeivel, valamint a román, illetve szlovák nemzetiségi szószólókkal a nemzetiségi közösségek, önkormányzatok jelenlegi helyzetéről, az elmúlt év tapasztalatairól és a jövőbeli terveikről.

A politikai vezetők és képviselők mellett a Gyulai Román Ortodox Püspökség vezetője is személyesen fogadta a nemzetiségi jogok védelmét ellátó biztoshelyettest. A magyarországi román ortodox egyházat érintő általános kérdésekről és a világjárvány okozta kihívásokról történő egyeztetést követően az ombudsmanhelyettes megtekintette a Szent Miklós püspöki katedrális és a Román Ortodox Püspökség Múzeumának rendkívül értékes gyűjteményét.

A munkalátogatás során a nevelési-oktatási és kulturális intézmények felkeresése is kiemelt jelentőségű volt, a biztoshelyettes munkatársaival meglátogatta a gyulai Nicolae Bălcescu Román Gimnázium, Általános Iskola és Kollégiumot, a békéscsabai Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégiumot.

A látogatás során lehetőség nyílt részt venni egy-egy gimnáziumi szlovák, illetve román nyelvű órán is.

A Szlovák Kultúra Házában, majd a békéscsabai Szlovák Tájházaiban folyó jó hangulatú szakmai egyeztetésen a résztvevők megvitatták az intézményfenntartással, a finanszírozási környezettel, a nemzetiségi közösséghez tartozó fiatalok megszólításával, a nemzetiségekre vonatkozó általános társadalmi szemléletformálással, a muzeális intézményrendszerrel és a 2022. évi népszámlálással kapcsolatos komplex kihívásokat, valamint az arra adható helyi, illetve általános válaszokat.

A két napos látogatás során a biztoshelyettes protokolláris látogatást tett Románia gyulai főkonzuljánál, valamint a Szlovák Köztársaság békéscsabai főkonzuljánál. A megbeszéléseken szó esett a nemzetiségeket érintő jelenlegi kérdésekről és kihívásokról, így a közelgő országgyűlési választások eljárási kérdéseiről és feladatairól, a 2022. évi népszámlálás releváns elemeiről, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatás nehézségeiről, eredményeiről.

A szlovák főkonzullal folytatott megbeszélés érintette a nemzetiségi médiahasználat – különösen a közszolgálati rádió- és televízióadások hozzáférhetőségének – kérdését is.

A szakmai találkozóról további részleteket [itt](#) és [itt](#) olvashat.

FŐBB NEMZETKÖZI ESEMÉNYEK

A V4-EK OMBUDSMANJAINAK CSÚCSTALÁLKOZÓJA VISEGRÁDON

A visegrádi országok ombudsmanjai 2004 óta évente találkoznak, hogy megosszák tapasztalataikat, tevékenységük aktuális eredményeit és kihívásait, továbbá kölcsönösen megosszák egymással az elmúlt időszak gyakorlati tapasztalait. Az idei, Visegrádon megrendezett találkozó témája „Az ombudsmanok szerepe a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmében a világjárvány idején” volt.

A két napos eseményen a vendéglátók mellett Mária Patakyová szlovák ombudsman, Stanislav Křeček cseh ombudsman és Stanisław Trociuk lengyel ombudsmanhelyettes, valamint vezető kollégáik vettek részt. A közös munka során előadások és tapasztalatmegosztó kerekasztal-beszélgetések követték egymást.

A találkozó során az ombudsmanhelyettes részletesen beszámolt a 2020. évi tevékenységéről, a világjárvány magyarországi roma közösséget érintő radikális hatásairól és az ezzel kapcsolatos fellépési lehetőségekről, illetve konkrét intézkedésekről. [Részletek itt.](#)

AZ ENSZ EURÓPAI REGIONÁLIS FÓRUMA

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa és a Tom Lantos Intézet idén online formában szervezte meg a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek emberi jogainak védelmével és a konfliktusok megelőzésével foglalkozó Európai Regionális Fórumot, amelyen a biztoshelyettes szekcióvezetőként moderálta a beszélgetést. A 2018 óta minden évben megrendezett „Konfliktusmegelőzés és a kisebbségek emberi jogainak védelme” című négy regionális fórum fő célja olyan szempontok és körülmények feltárása és vizsgálata volt, amelyeket az ENSZ kisebbségi kérdésekkel foglalkozó különmegbízottja éves jelentésében az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa elé kíván tárni annak 49. ülészakán, valamint az éves Kisebbségi Fórumon. [Részletek itt.](#)

ROMA IFJÚSÁGI KONFERENCIA 2021

Idén a Phiren Amencia és a Nemzeti Ifjúsági Tanács együttműködésében került megrendezésre a Roma Ifjúsági Konferencia, amelynek célja a roma fiatalok közéleti részvételének és társadalmi szerepvállalásának megismerése, valamint erősítése volt.

A roma civil társadalom képviselőit, valamint az ifjúságügy területén tevékenykedő nemzetközi és magyarországi intézmények szereplőit is vendégül látó eseményen az ombudsmanhelyettest Török Tamás titkárságvezető egy panelbeszélgetés előadójaként és egy workshop szakmai résztvevőjeként képviselte, munkáját Béres Katalin Enikő nemzetközi főreferens segítette. [Részletek itt.](#)

ESETJOGI MOZAIK

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának munkatársai – a biztoshelyettes megkeresését követően – ellenőrizték az egyik bv. intézetben uralkodó közegészségügyi állapotokat, és azonnali intézkedést kezdeményeztek.

[Részletek itt.](#)

Egy roma nemzetiségű panaszos sérelmezte, hogy kiskorú unokáival és vele szemben megalázó, megengedhetetlen hangnemet használtak a gyermekek iskolába történő buszos utaztatása során, illetve azt megelőzően. Az ügyben a nemzetiségi biztoshelyettes vizsgálatra kérte fel az illetékes tankerületi központ igazgatóját, továbbá tájékoztatást kért az adott település polgármesterétől, valamint a szociális alapszolgáltatási központ vezetőjétől is, visszasságot azonban nem állapított meg.

[Részletek itt.](#)

A biztoshelyettes felhívta az országos rendőrfőkapitány figyelmét egy szabálysértési eljárásban tanúkénti meghallgatásra elővezetett, roma nemzetiségű személy fogvartartása dokumentálásának hiányosságaira, az értesítési kötelezettség végrehajtásával összefüggő anomáliákra, valamint a rendőri jelentésekből kitűnő elfogult hozzáállásra.

[Részletek itt.](#)

A világvárvány miatt bevezetett digitális oktatás nehézséget jelentett egy roma nemzetiségű panaszos fia számára tanulmányai befejezése során. A beadványozó az ügy kivizsgálását kérte a nemzetiségi biztoshelyettestől, a beérkezett tájékoztatások alapján a biztoshelyettes nem állapított meg visszasságot.

[Részletek itt.](#)

Egy önkormányzati bérlakásban élő roma nemzetiségű panaszos azzal kereszte meg a biztoshelyettest, hogy az udvarán kettétört főnyomócső okozta megnövekedett vízdíjat neki számolta ki a szolgáltató, amit azonban ő nem tud kifizetni. Segítséget kért amiatt is, mert lakása évek óta életveszélyes állapotban van. A biztoshelyettes az ügyben megkereste a tulajdonos önkormányzatot, a vízszolgáltatót és a helyi családsegítő szolgálat vezetőjét is.

[Részletek itt.](#)

Egy ruszin nemzetiségű panaszos az Oktatási Hivatal felsőoktatási felvételi vizsgafeltételekre vonatkozó, szóban és írásban adott tájékoztatásainak ellentmondását kifogásolta, és azt, hogy a felvi.hu honlapon nem szerepel a ruszin nyelvizsga megjelölésének lehetősége. A biztoshelyettes megkeresésére a felsőoktatásért felelős államtitkár tájékoztatást adott a felvételi szabályokról, az Oktatási Hivatal pedig orvosolta a ruszin nyelvizsga választhatóságával kapcsolatos kifogást.

[Részletek itt.](#)

**Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Nemzetiségi Biztoshelyettes Titkársága**

1055 Budapest, Falk Miksa utca 9-11.
nemzetiseg.info@ajbh.hu

Leiratkozás

Adatkezelési tájékoztató